

Grondwaterbeschermingsgebieden: wat mag er wel en wat niet?

🕒 31 mei 2022

Een grondwaterbeschermingsgebied is de zone rondom een waterwingebied. Om de waterkwaliteit te beschermen en behouden, gelden hier speciale regels. Waar liggen ze en wat is er wel en niet toegestaan?

Waterwingebied vs grondwaterbeschermingsgebied

In waterwingebieden mag niets gebeuren dat het maken van drinkwater in de weg staat. Dit om te voorkomen dat het grondwater rond de putten verontreinigd raakt. Maar ook de zone om een waterwingebied wordt beschermd: het [grondwaterbeschermingsgebied](#). Risicovolle activiteiten mogen hier niet plaatsvinden om zo de kwaliteit te garanderen van het grondwater waarvan het drinkwater wordt gemaakt.

Hier vind je de gebieden

Grondwaterbeschermingsgebieden worden vastgesteld door de provincies. Kijk daarom op de sites van die provincies voor de meest actuele informatie over de begrenzingen van deze gebieden. Sommige hebben zelfs een postcodezoeker. Op het [Nationaal Georegister](#) staat van de meeste provincies een overzicht van de gebieden.

Ben je op pad, dan kun je een grondwaterbeschermingsgebied herkennen aan de blauwe bordjes waar 'grondwaterbeschermingsgebied' op staat.

Belangrijk voor gemeenteambtenaren

Voor gemeentefunctionarissen is het belangrijk om te weten dat, als er bestemmingswijzigingen zijn in een grondwaterbeschermingsgebied, die geen groter risico mogen opleveren voor het grondwater "Weet dat er regels gelden bij ruimtelijke ontwikkelingen," benadrukt Marion van Delst van de provincie [Gelderland](#). "Als je een activiteit eenmaal toelaat via het bestemmingsplan en voorschriften stelt, dan is er daarna altijd nog een risico op calamiteiten. Die ruimtelijke bescherming is daarom het allerbelangrijkst. Gelukkig vinden gemeentes dat zelf ook belangrijk, die willen hun drinkwater ook beschermen."

Marion van Delst, regisseur grondwaterbescherming bij Provincie Gelderland

Verboden in grondwaterbeschermingsgebieden

Een aantal activiteiten zijn nooit toegestaan in grondwaterbeschermingsgebieden:

Soms toegestaan

- het aanleggen van bodemenergiesystemen (soms warmte-koudeopslag genoemd)
- het aanleggen van begraafplaatsen
- op of in de bodem brengen van zuiveringsslib
- het starten van bedrijven die te veel risico voor de kwaliteit van het grondwater betekenen

In de grond boren of dieper graven dan 3 meter, leidingen aanleggen, schadelijke stoffen storten, lozen, opslaan of vervoeren, afvalwater inzamelen en baggerspuiten zijn werkzaamheden die in sommige provincies mogen, mits je de voorschriften van jouw provincie naleeft. Het toepassen van een IBC-bouwstof (bouwstoffen die vanwege de mate van emissie naar de bodem alleen met isolatie-, beheers-, en controlemaatregelen mogen worden toegepast) is in een grondwaterbeschermingsgebied verboden, tenzij het een bijzonder geval betreft en de uitvoering van de activiteit noodzakelijk is in het algemeen belang. Hiervoor moet een ontheffing worden aangevraagd.

Arnaut van Loon, onderzoeker – ecohydrologie bij KWR

Regels verschillen per provincie

Elke provincie stelt haar eigen provinciale milieuverordening met regelgeving vast. Wat er precies wel en niet mag in grondwaterbeschermingsgebieden verschilt per provincie. Al leunen zij wel allemaal op het model van de provinciale milieuverordening (PMV).

“Die verschillen in regels zijn er niet voor niets”, legt Arnaut van Loon van het KWR uit. “Elke provincie heeft zijn eigen kenmerken en de winningen vinden op verschillende dieptes plaats. Maar alle provincies moeten voldoen aan de Wet Milieubeheer.”

Alles verboden wat risico is voor bodem of grondwater

Op de [website van Kenniscentrum Infomil](#), van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, vind je meer over wat precies wel en niet mag in een grondwaterbeschermingsgebied. Kort gesteld mogen activiteiten die de bodem en het grondwater kunnen vervuilen er niet plaatsvinden.

Marion van Delst van de provincie [Gelderland](#) omschrijft het als volgt: “Geen verontreiniging veroorzaken en beschermde lagen in de bodem niet beschadigen.”

“Als de kleilaag om een winning beschadigt, is er risico op verontreiniging. Daarom zijn bodemenergiesystemen hier verboden”

Ook de bodem intact laten

Arnaut van Loon van het [KWR](#): “Alle activiteiten die de bodem- of waterkwaliteit aantasten, of de integriteit van kleilagen aantasten zijn verboden.” Dat laatste is belangrijk in het geval van boringen. Een kleilaag beschermt een winning voor verontreiniging van boven af. Als die laag beschadigt, is er risico dat ondiepe verontreinigingen toch de diepere winning bereiken. Die schade is onomkeerbaar. Daarom zijn bodemenergiesystemen in grondwaterbeschermingsgebieden verboden. En dat speelt in best veel gebieden. Vooral nu met de energietransitie.”

Buiten dit gebied ligt een ‘Boringsvrije zone’

Water dat in een waterwingebied de grond in gaat, bereikt na 60 dagen tot maximaal een jaar de bronnen. Bij een grondwaterbeschermingsgebied is dat binnen 25 jaar. Daarom wordt zo’n gebied ook wel een 25-jaarszone genoemd. Een boringsvrije zone ligt nog verder om het waterwingebied heen. Hier gelden

verboden voor het doorboren van de kleilagen voor specifieke toepassingen ter bescherming van de grondwatervoorraden. Er zijn ook 100- en zelfs 1000-jaarszones, waar bijvoorbeeld geen mijnbouw mag plaatsvinden. Voor elke zone gelden regels voor onder meer industrie, landbouw en bewoners.

Grondwater stroomt, vervuiling stroomt mee

Hoewel de grondwaterbeschermingsgebieden niet recht boven de bronnen liggen, is het toch belangrijk om dit gebied niet te vervuilen. Regenwater dat in dit gebied valt, loopt binnen enkele jaren door de bodemlagen naar de winputten. Als er vervuiling in de grond zit, stroomt dat mee naar de grondwaterbronnen. De regels beschermen dus ons drinkwater.

Drinkwaterbedrijven zijn steeds zoekende naar waar water vandaan te halen, maar er zijn bijna geen plekken meer over

Wat er niet in gaat, hoeft er ook niet uit

“Het is van groot belang verontreiniging van grondwater te voorkomen. Als een watervoorraad eenmaal verontreinigd is, kun je daar dus eeuwen lang last van hebben. Voorkomen is dus veel beter dan genezen.”

“Drinkwaterbedrijven zijn op zoek naar nieuwe bronnen om een groeiende bevolking en economie te kunnen voorzien,” weet Van Loon. “Maar er zijn bijna geen plekken meer over. Daarom spreken we wel van ‘Beschermen om te blijven’: het is belangrijk de winningen die er zijn goed te beschermen en behouden voor de toekomst.” Dit is echter niet meer voldoende in verband met de toename van de bevolking en de daarmee samenhangende toename in watervraag.

Toch veel mogelijk

Wie zich goed verdiept in de regels van zijn provincie, zal zien dat er veel mogelijk is, mits aan de voorwaarden wordt voldaan. Ga je een woning bouwen, een evenemententerrein inrichten of een regenpijp loskoppelen of wil je graven of boren, duik dan wel even in de regels of neem contact op met de provincie.

Van Loon: “Bestrijdingsmiddelen, lakken en oliën die in de tuin en om het huis gebruikt worden, kunnen op termijn in het grondwater terecht komen”

Dit kun je als particulier doen om bronnen te beschermen

Om als particulier waterbronnen te [beschermen](#), is het belangrijk geen chemicaliën te gebruiken, geeft Van Loon aan: “Inwoners van grondwaterbeschermingsgebieden wonen op hun drinkwater. Bestrijdingsmiddelen, lakken en oliën die in de tuin en om het huis gebruikt worden kunnen op termijn in het grondwater terecht komen. Om verontreiniging van drinkwaterbronnen te voorkomen is het belangrijk daar zorgvuldig mee om te gaan.”

Breng ook je medicijnen naar een afvalpunt of lever ze in bij de apotheek. Gebruik in en om het huis verf op waterbasis. Zo voorkom je dat schadelijke stoffen de grond in lopen en uiteindelijk het grondwater kunnen vervuilen.

Je auto wassen mag, maar let op

Je auto wassen in een grondwaterbeschermingsgebied mag, mits het met een emmer water is. Maar ga alleen met afbreekbare middelen aan de slag. Ga je je olie verversen, sleutelen aan je auto of wil je autoshampoo gebruiken, rijd dan naar een tankstation of wasbox, waar de vloer vloeistofdicht is. Was liefst alleen biologisch afbreekbare zeepproducten.

Bij nieuwbouw in een grondwaterbeschermingsgebied is het extra belangrijk verontreiniging te voorkomen

Watervriendelijke nieuwbouw

Bij nieuwbouw in een grondwaterbeschermingsgebied is het extra belangrijk verontreiniging te voorkomen.

Van Delst: “Wat je nu veel ziet is dat mensen zink op hun gevel willen gebruiken. Maar door regenwater loogt zink uit en spoelt naar de grond. Dat is schadelijk. Een zinken dakgoot mag nog wel in beschermd gebied, maar is zink niet noodzakelijk, gebruik het dan niet.”

Verdere adviezen van Van Delst: “Leg je een riolering aan, zorg dan dat die heel goed dicht zit. En gebruik thuis zo min mogelijk chemische middelen, chloor en dergelijke.”

Dit kunnen bedrijven doen

Bij beheerders van verharde oppervlakten zoals gemeenten, is volgens Van Delst vooral bij de onkruidbestrijding een slag te slaan. Evenals bij landbouwbedrijven waar ook ongedierte- en schimmelbestrijding wordt toegepast. Van Loon voegt daar nog aan toe: “En verontreinigd water lozen op oppervlaktewater is onwenselijk, want levert risico's op voor de waterkwaliteit en het leven in de sloot of rivier. De regels laten soms helaas meer toe dan goed is voor de drinkwatervoorziening.”